

לכל מאן דבעי / אלה נובק

שולחת תמונות של בגדים בלי אני

לא בכל מלל המנסה לעמוד על טיבו של שיר, תינתן האפשרות לציין את מילותיו של השיר כבר בפסקה הראשונה של המלל. אבל אנסה. הרי אף שמדובר בשש מילה (ואם הניסוח שלי את השיר כ – "שש מילה" – צורם במקצת זה כיוון שהוא נדמה לי כמעט כגרעינים שפיזרו על האדמה, איך שיתפזרו יתפזרו ומה שיצמח מהם יצמח) מה שמעורר בהן את קסמן ומייצר אנרגיה מהן הלאה הוא הרצף המסוים שבו הונחו, ועל כן, גם אם אפרק פה את הקסם, אולי אחולל אחר, אפשר רק לקוות. פעם, מאוד פעם, כשהייתי בתיכון, בחרתי בנושא – "בגדים העושים את האדם" – בשביל סדרת ציורים, תמונות אם תרצו, שציירתי לקורס ציור. בציוריי היו הבגדים מונחים בפוזות נורמטיביות או פחות נורמטיביות והעיקר שלא אכלסו גוף או פנים. רק בגדים, בגדים עם הרבה אישיות, אישיות שלא צריכה גוף כדי לבקש לעצמה מקום לגיטימי בעולם.

למה אני מזכירה את עצמי בת השש עשרה ברוב הוד והדר? לא כי אני גאה בתקופת התיכון שלי, או של כל אחד אחר, וגם לא בסדרת הציורים הללו באופן מיוחד, אלא בגלל העניין הברור שזה בדיוק מה שמצהירה הדוברת בשיר, זה מה שעשתה. רק ההפך, בערך. כלומר יש פה אמרה על חוסר. הבגדים שם אבל לא "אני". הם חלולים מהרוח שמפיחה בהם חיים. אני לא חושבת שזה אומר שאלה בגדים משעממים ולכן לא מייצגים איזשהו "אני". היום כדי להיות מישהו, אדם הבין מזמן שהוא צריך לחזור לבסיס, להסיר מעל עצמו את עלה התאנה, ולהפגין – את מה שזה לא יהיה שמעניין בו כדי שלא נאבד ריכוז – באישיותו המוחצת. אם כן, העירום פה ברור לי. ועצוב לי, עצוב לי על תמונת הרפאים שנשלחת לכל מאן דבעי, שמבקשת לעשות, כמדומני בדיוק את ההפך, וזה לבקש מקום בעולם, לקבל אהבה. זו הרי אירוניה. כן, אירוניה. שהכל מקשטים עצמם באינטרנט, ורק האינטרנט יוצא מורוח, ומה זה ה"אינטרנט", או מצלמה בעצם? חפץ האוגר בתוכו קניין רוחני. אנשי השבטים המביטים במצלמה ואוסרים על אורחיהם בעלי המצלמות לצלמם שמא יגנבו את נשמתם, עושים בשכל. אבל לבעלי הסכו"ם מאתנו יש את הפריבילגיה לסבול מהישרדות רוחנית, שכופה עלינו לבטא את עצמנו בשירה. או במילים אחרות – בהיעדרותו של עלה התאנה, במקום לקלוט את העירום הממשי, חלקנו נותרים למודעות של העירום הנפשי, להבין מה עשתה לנו הקדמה, והריחוק מעצמנו, ומכאן הצורך להיות מישהו בלי בגדים, בלי להימחק מהתמונה. אז בין אם את שולחת תמונה של עצמך עם או בלי בגדים את מבקשת להיראות, ככל הנראה, אחרת למה להתאמץ. ולא לאדם אחד מיוחד עשית זאת, אלא לכל מי שחפץ היה בכך. הו זילות הגוף והנפש גם יחד. פיזרת את עצמך לאבק.

עם זאת

לא מזמן כשעמדתי בחנות בגדים ראיתי משהו מהפכני. אישה אחת עברה כמעט על כל מתלה הבגדים עם מצלמת הסמארט שלה והבינותי שהיא שולחת לאמא שלה את התמונות של הבגדים למען תיוועץ ותחכים.

היא חיפשה אישור. האם תהיה זו השמלה או המכנסיים, הכובע או הגרב? אין לדעת. וכך יצא שתמונות של בגדים נשלחו לנמענת. פשוטו כמשמעו. וזה כל היופי פה: האפשרות להכניס את עצמך לשיר כאגרטל ריק שמבקש להיות בדיוק זה - כביכול סתמי, המילים כמו שהן. או מעבר למה שרואים ועמוק יותר. ואם שש המילה הללו אכן מייצרות את המצב ההפוך מהסתמי, הן גם מכפילות את שליחותן ומחזירות לדוברת משהו שאבד לה במעשה המתואר בשיר, אבל לא בשיר עצמו – את השליטה במסר.

אמנם

אני מתפתה להפריך הכל באחת ולצרף לשש המילה הללו תרחיש חדש לגמרי. למשל, אם היה מדובר בצילומים מהמאה התשע עשרה, אז שניתן להסיק כי בשל חשיפה לאור נעלמו הדימויים מהתמונה. ובהחלט יתכן, בתרחיש מופרע זה שהדוברת אכן שלחה תמונות של בגדים בלי עצמה, במיוחד אם לבשה בגדים לבנים ופניה היו בחשיכה, ונוצרה תמונה "נגטיבית" משעשעת שכזו. אך בשביל שזה יקרה כותבת השיר הייתה צריכה להתנסות בטכנולוגיה מהסוג הזה ואלמלא היא בת המאה התשע עשרה, לא יתכן הדבר. יתרה מכך, כיצד הייתי משיגה אני הוכחות לדבר אלא אם כן אני בעצמי בת המאה התשע עשרה ושאז מישהו היה צריך להסביר לי על פעולת המצלמה, ואיזה גבר היה טורח? אלא אם כן הייתי משדלת אותו להדגים לי בהבטחה שיצלם את קרסולי.